

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån

RUNDSKRIV:

5/2017

DATO:

07.06.2017

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Banker

Finansieringsforetak

Filialer av utenlandske finansforetak

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

1. Bakgrunn

Retningslinjene skal bidra til en forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Det vil redusere faren for at lånekunder påtar seg gjeldsforpliktelser som de senere ikke er i stand til å betjene, og bidra til solide finansforetak. Retningslinjene kan også bidra til finansiell stabilitet og tillit til finansnæringen.

2. Regelverk

Retningslinjene tar utgangspunkt i finansforetakslovens regler om god forretningsskikk og finanstilsynslovens krav om å ivareta forbrukernes interesser. Finansforetaksloven § 13-5 om forsvarlig virksomhet fastsetter i fjerde ledd at et finansforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med redelighet og god forretningsskikk. Finansforetaksloven § 16-1 om organisering av kundebehandlingen fastsetter i fjerde ledd at finansforetak skal innrette sin virksomhet på en slik måte at det er liten risiko for interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder, eller mellom foretakets kunder, eller for kundebehandling i strid med kravene til god forretningsskikk. Finansforetak skal ha betryggende ordninger og rutiner for å identifisere og motvirke slike risikoforhold innenfor de ulike områder av virksomheten.

Videre bygger retningslinjene på finansavtaleloven § 46b om at kredittgiver før kredittavtale inngås, skal vurdere forbrukerens kredittverdighet på grunnlag av fyllestgjørende opplysninger innhentet hos forbrukeren og om nødvendig fra relevant database.

Finanstilsynet vil presisere at også annet regelverk er relevant for foretakenes innvilgelse og markedsføring av lån. Finansforetakene må oppfylle finansavtalelovens opplysningsplikt ved markedsføring, før avtaleinngåelse og under kredittforholdet, herunder plikt til å gi forbrukeren fyllestgjørende forklaringer i samsvar med finansavtalelovens krav.

Finanstilsynet vil understreke at finansforetak har ansvaret for at agenter som har avtale med foretaket, etterlever de krav som foretaket selv er underlagt etter lov og forskrift, jf. Finanstilsynets rundskriv 16/2009. Ansvaret gjelder alle sider av agentens opptreden på vegne av foretaket, herunder markedsføringen av forbrukslån og muntlig og skriftlig informasjon til kundene. Finansforetaket må sikre etterlevelse gjennom opplæring og etterfølgende oppfølging av de agenter foretaket har avtale med. Finansasenter kan ikke ha underagenter.

Finansforetakene skal etablere et rammeverk for robust og ansvarlig produktutvikling og distribusjon som skal benyttes ved blant annet utforming av nye finansprodukter, herunder forbrukslån. Kravet følger av de europeiske retningslinjene om styring og kontroll med produkter (Guidelines on product oversight and governance arrangements for retail banking products), som ble fastsatt av EBA (den europeiske banktilsynsmyndigheten) i 2016. Retningslinjene er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted:

<https://www.finanstilsynet.no/regelverk/eba-anbefalinger/eba-anbefalinger/eba-guidelines-on-product-oversight-and-governance-arrangements-for-retail-banking-products-pog/>

Den europeiske anbefalingen om godtgjørelse til salgsmedarbeidere (Guidelines on remuneration requirements of sales staff) ble fastsatt av EBA i 2016. Retningslinjene gir

overordnede regler om godtgjørelse til salgsmedarbeidere med formål å ivareta forbrukerbeskyttelse, og kommer til anvendelse ved salg av ulike finansprodukter, herunder forbrukslån. De forutsetter at finansforetak har interne rutiner og insentivordninger som bidrar til forsvarlig kundebehandling og dermed redusert omdømmerisiko. Anbefalingen er nærmere omtalt på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/regelverk/eba-anbefalinger/eba-anbefalinger/guidelines-on-remuneration-of-sales-staff/>

Regelverket som er nevnt over er sentral regulering som finansforetakene skal etterleve ved innvilgelse og markedsføring av forbrukslån. Det er ikke ment å gi en uttømmende oversikt.

3. Tilsynsmessig oppfølging

Finanstilsynsloven § 3 fastsetter at tilsynet skal se til at foretakene det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt med hjemmel i lov samt med den hensikt som ligger til grunn for foretakenes opprettelse, dens formål og vedtekter. Foretak under tilsyn skal i sin virksomhet ivareta forbrukernes interesser og rettigheter.

Retningslinjene gir uttrykk for hva Finanstilsynet mener er forsvarlig kredittpraksis og kredittvurdering, dvs. hva tilsynet anser er god forretningsskikk på dette området. Retningslinjene vil gjelde både for norske banker og andre finansforetak, samt norske filialer av utenlandske finansforetak. De vil være en del av læren om allmenne hensyn ("general good") ved at de tar sikte på å beskytte forbrukernes og allmennhetens interesser.

Finansforetaket skal tilpasse sine interne rutiner og retningslinjer til kravene i disse retningslinjene og skal etablere intern rapportering til foretakets styre, eller til filiallederen for norske filialer av utenlandske finansforetak, om foretakets etterlevelse av retningslinjene.

Finanstilsynet vil følge opp retningslinjene gjennom rapportering og i tilsynsvirksomheten. Etterlevelsen av retningslinjene vil være en del av grunnlaget for risikovurderingen og fastsettelsen av kapitalkrav under pilar 2.

Finanstilsynet legger til grunn at foretakene umiddelbart starter arbeidet med å tilpasse sine interne retningslinjer til Finanstilsynets retningslinjer.

4. Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån

1. Virkeområde

Retningslinjene gjelder for finansforetak og filialer av utenlandske finansforetak i Norge.

Retningslinjene omfatter innvilgelse og forhøyelse av usikret kreditt til forbrukere (forbrukslån), herunder kreditt knyttet til kreditt- og betalingskort.

2. Dokumentasjon av kredittvurdering

Finansforetaket skal dokumentere at innvilgelse og forhøyelse av forbrukslån er basert på en forsvarlig kredittvurdering på grunnlag av utfyllende informasjon om lånekundens inntekter, utgifter og gjelds- og formuesforhold. Inntekts- og formuesopplysninger bør alltid sjekkes mot likningsdata, eventuelt også ved innhenting av kundens selvangivelse. Gjeldsopplysninger bør alltid sjekkes mot gjeldsregister¹. Finansforetaket bør sjekke relevante registre for eventuelle betalingsanmerkninger.

3. Betjeningsevne

Finansforetaket skal beregne kundens evne til å betjene lånet basert på kundens bruttoinntekt og alle relevante utgifter, herunder renter, avdrag på lån og normale utgifter til livsopphold. I vurderingen av kundens betjeningsevne bør finansforetaket legge inn en renteøkning på minst 5 prosentpoeng fra det aktuelle rentenivået på kundens samlede gjeld. For rammekreditter skal full utnyttelse av rammen ligge til grunn for vurderingen.

Dersom lånekunden ikke har tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold etter en slik renteøkning, bør lånet ikke innvilges.

Kundens kredittramme skal ikke økes uten etter søknad fra kunden.

4. Gjeldsgrad

Finansforetak bør ikke innvilge forbrukslån som innebærer at lånekundens samlede gjeld utgjør mer enn fem ganger brutto årsinntekt.

5. Avdrag

Forbrukslån bør inneholde krav om avdragsbetaling og lengste løpetid. Finansforetaket bør ikke innvilge lån med løpetid over fem år.

Rammekreditt som over tid er fullt optrukket, bør finansforetaket avtale konvertert til nedbetalingslån.

6. Forenklet behandling ved refinansiering og kredittkort med lav kredittramme

Retningslinjenes krav til betjeningsevne og gjeldsgrad gjelder ikke når ett eller flere forbrukslån erstattes med nytt lån (refinansiering), og der det refinansierte lånet:

1. ikke overstiger det eksisterende lånets størrelse på refinansieringstidspunktet,
2. har en løpetid som ikke er lengre enn gjenværende løpetid på det eksisterende lånet² og
3. har samme eller strengere krav til avdragsbetaling som eksisterende lån

Retningslinjenes bestemmelser om betjeningsevne, gjeldsgrad og avdrag gjelder ikke når det innvilges søknader om kredittkort med kredittramme inntil kr 25.000,-, forutsatt at søker ikke allerede har kredittkort.

¹ Pr. 6. juni 2017 er gjeldsinformasjonsloven behandlet i Stortingets familie- og kulturkomité, jf. Innst. 356 L (2016-2017).

² Dette gjelder ikke ved søknader om betalingsutsettelse pga. betalingsproblemer. Som referanse vises det i denne sammenheng til EBAs guidelines on arrears and foreclosure (retningslinjer for håndtering av kunder med betalingsproblemer og for tvangsinn drivelse av krav), se: <https://www.finanstilsynet.no/regelverk/eba-anbefalinger/eba-anbefalinger/eba-guidelines-on-arrears-and-foreclosure/>

7. Rapportering

Finansforetaket skal hvert kvartal rapportere til foretakets styre, eller filialleder for utenlandske foretaks filialer, om foretakets etterlevelse av disse retningslinjene, herunder gi en oversikt over eventuelle avvik fra kravene til betjeningsevne, maksimal gjeldsgrad og avdragsbetaling.

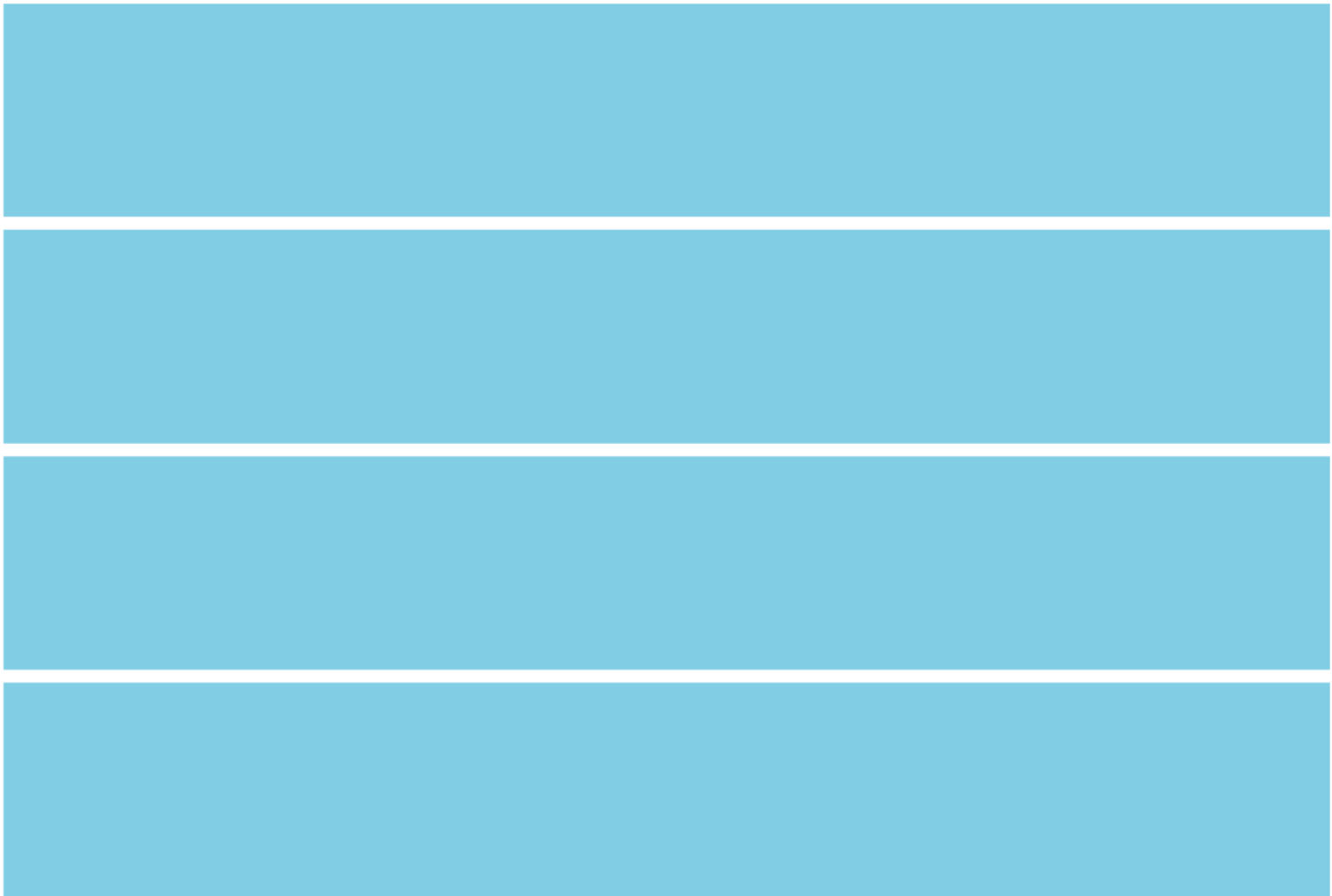
8. Tilsynsmessig oppfølging

Finanstilsynet vil legge retningslinjene til grunn i sin oppfølging av finansforetak fra og med fjerde kvartal 2017.

Kontaktpersoner:

Tilsynsrådgiver Irene Støback Johansen, tlf. 22 93 96 44

Forbrukerkoordinator Anders N. Kvam, tlf. 22 93 99 27

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

POST@FINANSTILSYNET.NO

WWW.FINANSTILSYNET.NO